

Nr 70.

Av herr **Näslund**, om en allmän revision av tryckfrihetsförordningen.

Vid årets riksdag torde de för vidare grundlagsenlig behandling vilande förslagen till ändringar i tryckfrihetsförordningen komma att av riksdagen bifallas. Visserligen har en icke obetydlig opinion kommit till uttryck emot en del av dessa ändringsförslag. Det skall icke bestridas att en del av ändringarna äro främmande för svensk rättsuppfattning på hithörande område. Men vårt nuvarande allmänpolitiska läge synes likväl vara sådant, att de vilande grundlagsändringsförslagen icke rätt gärna kunna avslås. Särskild vikt synes mig därvid böra tillmätas den omständigheten, att man icke inom de närmaste fyra åren på laglig väg kan ändra tryckfrihetsförordningen annat än i överensstämmelse med de nu vilande förslagen.

Eftertryck bör emellertid ges åt den uppfattningen, att de nu förestående ändringarna äro av provisorisk natur, betingade av krigstidens undantagsförhållanden. En sådan uppfattning har tydligt givits till kända redan vid frågans föregående behandling. Detta bör visserligen icke betyda, att alla de föreskrifter, som äro tillämpliga under krigsfara och liknande utomordentliga förhållanden, skola avlägsnas ur vår tryckfrihetslagstiftning så snart faran är över. Vissa föreskrifter, avsedda för sådana lägen, böra i fortsättningen liksom hittills finnas i tryckfrihetsförordningen. Men det kan åtminstone starkt ifrågasättas om just den nu förestående undantagslagstiftningen, tillkommen under stark forcering och under trycket av en överhängande fara, är ägnad att äga bestånd som beredskapslagstiftning för undantagslägen. Enligt min mening är detta icke fallet.

Under sådana förhållanden synes det mig lämpligt att redan nu, i samband med antagandet av de vilande grundlagsändringsförslagen, begära en utredning om tryckfrihetsförordningens bestämmelser rörande undantagsförhållanden. En dylik utredning skulle, med ledning av de under krigstiden gjorda erfarenheterna, hava att utarbeta förslag till ändringar i tryckfrihetslagstiftningen i så god tid att beslut skulle kunna fattas av 1944 års lagtima riksdag. Genom en sådan begäran från riksdagens sida gäves också ett praktiskt uttryck åt den uppfattningen, att de nu vilande ändringsförslagen äga provisorisk karaktär och icke utan ytterligare överarbetning äro ägnade att ingå i den svenska tryckfrihetsrätten.

En sådan utredning får emellertid icke givas en alltför begränsad räckvidd. Krigsårens undantagsförhållanden ha aktualiserat flera tryckfrihetsrättsliga frågor. Sålunda har riksdagens konstitutionella kontroll över tryckfriheten genom justitieombudsmannen och de särskilda kommitterade till tryckfrihetens vård råkat i vanhävd; på detta område synes mig en grundlagsrevision vara önskvärd. Föreskrifterna om oskadliggörande av skrifter,

vilka äro ägnade att åstadkomma missämja med främmande makt, befinna sig även efter de vilande ändringsförslagens lagfästade i ett oklart skick. De i tryckfrihetsförordningen ingående föreskrifterna om allmänna handlingars offentlighet ha visat sig icke kunna förhindra ett vidsträckt och opåkallat hemlighållande av dylika handlingars innehåll, vilket redan uppmärksamrats och påtalats av statsrevisorerna. Även frågor av det slag, som här exemplifierats, synas böra ingå i en blivande utredningsuppgift att taga befattning med.

En fråga av största principiella och praktiska betydelse är också frågan om propagandans ställning i tryckfrihetsrättsligt hänseende. Nödvändigheten av att komma till rätta med en propaganda av ur statens synpunkt icke önskvärd natur har satt sin prägel på det nuvarande tryckfrihetsrättsliga läget. Grundlagen ger knappast tillräckliga möjligheter, och fördenskull ha metoder av omtvistad grundlagsenlighet måst tagas i bruk. Skilda tillvägagångssätt för upprättandet av en normal och laglig ordning ha förordats: en skärpning av straffbestämmelserna, en offentlig upplysningsverksamhet rörande propagandan (»propagandaanalys») och slutligen ett införande av en särskild rättslig bedömningsgrund för propagandan. Dessa och andra möjligheter synas böra övervägas i samband med en revision av tryckfrihetslagstiftningen.

Räckvidden av detta spörsmål gör en total revision erforderlig. En sådan ter sig även som önskvärd mot bakgrunden därav att under det senaste årtiondet partiella ändringar successivt genomförts på så gott som varje punkt i vår tryckfrihetslagstiftning. En grundlig översyn av dessa partiella lagändringar i syfte att där så visar sig behövt foga dem samman till ett obrutet helt kan betecknas som önskvärd just nu, när hela lagstiftningsområdet efter hand genomarbetats och de partiella reformernas tid av allt att döma är avslutad.

Med hänvisning till vad som i det föregående anförts hemställer jag,

att riksdagen, därest de vilande förslagen till ändringar i tryckfrihetsförordningen genomföras, hos Kungl. Maj:t ville begära utredning angående revision av hela tryckfrihetsförordningen, särskilt i de delar, som beröra av krig framkallade undantagsförhållanden, samt att förslag i ämnet må föreläggas riksdagen före innevarande valperiods slut.

Stockholm den 23 januari 1941.

P. J. Näslund.